

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,00

BAŞKAN — Suad Hayri Ürgüplü

KATIPLER : Macit Zeren (Amasya), Nizamettin Özgül (Gaziantep)

BAŞKAN — Birleşimi açıyorum.

3. — YOKLAMA

Yoklama yapılacaktır.
(Gümüşane üyelerine kadar yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Ekseriyet vardır. Gündeme geçiyoruz.

4. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *Cumhuriyet Senatosu İçtüzük teklifi ve Cumhuriyet Senatosu İçtüzük Komisyonu raporu (2/15) (S. Sayısı : 65 e ek) (1)*

BAŞKAN — Arkadaşlar; hatırlayacağınız gibi İçtüzük Komisyonuna iade ettiğiniz 12 madde komisyoneca tanzim edilerek Başkanlık Divanına verilmiştir. Sayın arkadaşlarımızın verdikleri değiştirme takrirleri komisyoneca nazarı itibara alınarak maddeler yeniden tedvin edilmiş, tabedilerek geçen hafta tevzi edilmişti. Şimdi bu 12 maddeyi intacettikten sonra Başkanlık Divanı gerek gruplara gerek arkadaşlara yeniden tetkik etmek imkânını vermek için ve sıra numaraları da çok değişiklik arz ettiğine göre bunlar, bitirdikten sonra tekrar tabedilip tevzi edilecektir. Ondan sonra gruplar, gerek arkadaşlar şahsı nâmına ilâve madde, madde değişikliği teklif ederlerse bunu, mütaakıp bir celsede ve bütçeden sonra müzakere etmek imkânını bulacağız.

Şimdi, komisyondan gelen 5 neî madde-
dir. Başkanlık Divanı görevleri hakkındadır. Bu madde hakkında Sayın Ağırnash, Sayın Fikret Turhangil, Sayın Atalay arkadaşlarımızın tadil teklifleri vardır. Bunlar nazarı dikkate alınarak tedvin edilmiştir.

(1) 65 e ek S. Sayılı basmayazı 24.10.1962
günlü 95 neî birleşim tuanağının sonundadır.

5 neî maddeyi okutuyorum.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına
İçtüzüğün 5 neî maddesi aşağıdaki şekilde
düzenlenmiştir :

Başkanlık Divanının görevleri

Madde 5. — Başkanlık Divanının görevleri
şunlardır :

1. C. Senatosunun teşkilât kadrosunu, bü-
roların vazifelerini C. Senatosuna alınacak
personelle ait esasları tesbit eden talimatı ha-
zırlamak ve yürütmek,

2. Anayasada Türkiye Büyük Millet Mec-
lisinin birleşik toplantılarının ön görüldüğü
hallerde Millet Meclisi Başkanının C. Sena-
tosu Başkanı ile görüşerek tesbit edeceği bir-
leşik toplantıların gününü ve saatini Genel Ku-
rula duyurmak,

3. İç hizmetler teşkilâtı ve C. Senatosu me-
mur ve hizmetlileri hakkında Memurin Ka-
nunu hükümleri içinde işlem yapmak ve ge-
rektiginde inzibat komisyonu teşkiline karar
vermek,

4. İzin işlerine bakmak ve gündemi tesbit
etmek,

5. C. Senatosu üyeleri hakkında, tüzük
hükümlerini uygulamak,

6. C. Senatosu bütçesini ve kesinhesapları-
nı düzenlemek,

7. Başkanlık Divanı üyeleri hakkında, tek
başına üzerlerine aldıkları işlerden dolayı ya-

pılacak itiraz veya şikâyeti Divana dâhil üye sayısının üçte iki çoğunluğu ile inceleyip karara bağlamak,

8. Genel Kurulda yapılan yoklamalarda veya seçimlerde veyahut da ayrımlarda önemli yanlışlıklar olduğu birleşimden sonra anlaşılırsa, düzeltmek için gerekli tedbirleri almak,

9. Kanunların ve bu tüzüğün emrettiği veya Başkanın tevdi eylediği sair hususlar hakkında karar vermek.

Komisyon adına

Sözei

Â. Artus

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı?...

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Söz istiyorum, efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Artukmaç.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Muhterem arkadaşlar, bu birinci bentte bir redaksiyon hatası olduğuna kaanım. Burada şöyle denilmektedir. «Cumhuriyet Senatosunun teşkilât kadrosunu, büroların vazifelerini, Cumhuriyet Senatosuna alınacak personele ait esasları tesbit eden talimatı hazırlamak ve yürütmek.» Kanaatince bu bendin şu şekilde olması daha doğru olacaktır :

«1. Cumhuriyet Senatosunun teşkilât kadrosunu, büroların vazifelerini Cumhuriyet Senatosuna alınacak personele ait esasları tesbit eden talimatı hazırlamak ve bunu yürütmek.» Bende (bunu) kelimesinin ilâvesi daha uygun olur kanaatindeyim, komisyonun da iştirak edeceğini tahmin ediyorum. hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Ağırnaslı, buyurunuz.

NİYAZİ AĞIRNASLI (Ankara) — Efendim, Başkanlığın vazifeleri sırasında, bu müsterek oturumların «günü ve saatini» kelimelerinden sonra, «günü, gündemini ve saatini» yani, gündemin tâyini de Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına alâkadar edecek fonksiyonlardan olmalıdır. Bu itibarla Cumhuriyet Senatosunun bundan haberdar olması bakımından, «günü, saatini ve gündemini» kelimesinin ilâvesi iyi olur.

Sadık Artukmaç Bey arkadaşımızın teklif ettikleri öbür bendin tadil teklifi de yerin-

de olmuştur. Bu meyanda «gündemi» kelimesini ihtiva eden bir taktırir vereceğim, kabul buyurmanızı istirham ederim.

BAŞKAN — Sırrı Atalay.

SIRRI ATALAY (Kars) — Sayın Artus, zannedersem bu maddenin birinci fıkrası 152 nci madde olarak hükme bağlanmıştır. 152 nci maddenin, benim hatırımda kaldığına göre, değişiklik şekli şuydu : Cumhuriyet Senatosu Başkanlık Divanı hazırlayacağı bir yönetmelikle, Cumhuriyet Senatosunun memur ve hizmetlilerinin bütün niteliklerini tesbit edecek, idi. Bu şekilde bir madde mevcud olduğuna göre ayrıca buraya alınmasına lüzum yoktur. Bunun çıkarılması lâzımdır. Böylece Sayın Artukmaç'ın dedikleri hatalar da düzeltilmiş olur. Sayın komisyon da zannederim iştirak ederler.

BAŞKAN — Komisyon.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL

ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, bu madde önce verilmiş olan takrirlerle göre komisyoneca düzenlenip, Riyaset Divanına sunulduktan sonra 152 nci maddeyi kabul buyurdunuz. Bu maddenin bir numaralı bendini teşkil eden husus, 152 nci madde içinde tanzim edilmiş olduğu için, artık bu bir numaralı bendin bu maddeden çıkarılması icâbetmektedir. Sırrı Atalay arkadaşımızın hakları vardır, bu mütalâalarına katılıyoruz.

Niyazi Ağırnaslı arkadaşımız günü ve saatinden başka gündem hakkında da bilgi verilmesini istediler. Gündemin ilâvesini komisyonumuz da uygun görmüştür. «Günü, saatini ve gündemini Genel Kurula duyurmak» şeklinde «gündemi» kelimesinin ilâvesi suretiyle, iki numaralı bendin düzeltilmesini ve bir numaralı bendin de maddeden çıkarılmasını teklif ediyoruz. Bu suretle bentlerin sayısı 8 e indirilmektedir efendim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Başka söz isteyen var mı? Buyurunuz, Kalpaklıoğlu.

HÜSEYİN KALPAKLIOĞLU (Kayseri) — Efendim, 5 nci maddenin 2 nci fıkrasında «Anayasada Türkiye Büyük Millet Meclisinin birleşik toplantısının öngörüldüğü hallerde Millet Meclisi Başkanının, Cumhuriyet Senatosu Başkanı ile görüşerek tesbit edeceği birleşik toplantılar» denmiş.

Burada, «Millet Meclisi Başkanının Cumhuriyet Senatosu Başkanı ile görüşerek» değil de, «görüşerek tesbit edecekleri...» şeklinde olması daha doğrudur. Yani, bentteki bu tesbit keyfiyeti, Millet Meclisi Başkanı tarafından tesbiti şeklinde anlaşılıyor. «Görüşerek, birlikte tesbit edecekleri» denmesinin daha doğru olacağı kanaatindeyim. Eğer komisyon da iştirak ederlerse, bu şekilde düzeltilmesini teklif ediyorum. Zira arada büyük fark vardır.

BAŞKAN — Sayın Kalpaklıoğlu, «edecekleri» şeklinde olmasını istiyor. Komisyon katılıyor mu efendim.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Anayasa karşısında buna imkân yok, iştirak etmiyoruz efendim.

BAŞKAN — Komisyon iştirak etmiyor.

Madde hakkında başka söz isteyen? Yok. Maddeyi bu tashihlerle birlikte oyunuza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Redaksiyonda bu hususlar nazarı dikkate alınarak bu şekilde tabı ve tevzi edilecektir.

13 ncü madde komisyonlara aittir. Burada Sayın Cenap Aksu, Berç Turan, Fikret Turhan-gil arkadaşımızın iki, Sırrı Atalay arkadaşımızın da bir takrirleri vardır. Bu takrirler nazarı itibara alınarak tertibedilmiş olan yeni metni okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Komisyonca geri alınan 13 ncü madde yeniden düzenlenmiş ve Genel Kurulun tasvibine arz olunmak üzere sunulmuştur.

Komisyon adına Sözcü
Âmil Artus

Komisyonlar

Madde 13. —A) C. Senatosu her iki yılda bir, Başkanlık Divanı seçimlerinden sonraki ilk birleşimde görevleri iki yıl devam etmek ve üyeleri Genel Kurulca gizli oyla seçilmek üzere aşağıdaki komisyonları kurar.

I - Görevleri bütün kamu faaliyetleriyle ilgili komisyonlar:

1. Anayasa ve Adalet Komisyonu (15 üye).

2. Plân Komisyonu : Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçe Karma Komisyonu üyeliğine C. Senatosunca seçilen 15 üyeden kuruludur.

II - C. Senatosu faaliyetleriyle ilgili komisyon:

1. C. Senatosu Hesaplarını İnceleme Komisyonu : (9 üye).

(Bu komisyon üyeleri arasından bir denetçi seçer, bu denetçi Millet Meclisince seçilen denetçi ile müştereken vazife görür.)

III - Belli kamu faaliyetleriyle ilgili komisyonlar :

1. Bayındırlık, Ulaştırma ve İmar - İskân Komisyonu : (15 üye).

2. Dışişleri, Basın - Yayın ve Turizm Komisyonu : (15 üye).

3. İçişleri Komisyonu : (15 üye).

4. İktisadi İşler Komisyonu : (Ticaret, Sanayi, Gümrük ve Tekel) (19 üye).

5. Millî Eğitim Komisyonu : (15 üye).

6. Millî Savunma Komisyonu : (13 üye).

7. Tarım Komisyonu : (15 üye).

8. Sosyal İşler Komisyonu : (Sağlık, Çalışma - 11 üye).

B) Genel Kurulca başka komisyonlar kurulabileceği gibi, mevcut komisyonlardan bazıları kaldırılabilir veya komisyonların üye sayısı değiştirilebilir. Genel Kurul, lüzum görürse karma yahut geçici komisyonlar da teşkil edebilir. Bu komisyonlar, kendilerine havale edilen işin sonuçlanmasına kadar görevlerine devam ederler.

C) Yukarda gösterilen komisyonlarla karışılmıyan dairelerle ilgili tasarı ve teklifler malî işlerden ise Plân Komisyonuna, bunlardan başka bütün tasarı ve teklifler Başkanlık Divanının uygun bulacağı komisyonda görüşülür.

D) C. Senatosu parti gruplarının Başkan ve Başkanvekilleri komisyonlarda görev almaya mecbur tutulamazlar. Bir C. Senatosu üyesi ikiden ziyade daimî komisyonda görev alamaz. Plân Komisyonu üyeleri başka bir komisyona seçilemezler.

Başkanlık Divanı üyeleri komisyonlara üye olamazlar.

E) Komisyonların sekreter ve daktilo sayısı Teşkilât Kanunu ile düzenlenir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Buyurunuz, Sayın Ağırnaslı.

NİYAZİ AĞIRNASLI (Ankara) — Muhterem arkadaşların, bu «adetler» meselesi üzerinde biraz durmak istiyorum. Bu da, Cumhuriyet Senatosu'nun hesaplarını inceleyen ko-

misyonun faaliyetlerini ilgilendirir. Bu faaliyetler bakımından, bunun çok yüklü ve fazla elemana ihtiyac gösteren bir komisyon olmadığını zannedirim. Belki, benim noktayı nazarıma Sayın İktisat Komisyonu da iltihak buyururlar. Bunun 9 yerine 5 e indirilmesi iyi olacaktır, kanaatindeyim. Bu miktar kâfi gelir. Çünkü bir denetçi seçeceklerdir. Denetçiler, zaten komisyona dâhil olmak üzere 5 kişi ile toplanırlar. Burada, üzerinde ehemmiyetle duracağımız bir husus, plânlı devreler içinde, gücümüzün sağlık ve sosyal kalkınma ile başlayacağı hususudur. Binaenaleyh, sağlık ve sosyal yardım mevzuları en mühim konuları teşkil edeceklerdir. Sosyal İşler Komisyonuna 11 kişi konmuş. Bu zannedirim eksik oluyor. Bunu 15 kişiye çıkarmak daha doğru olur. Bu arada bâzı komisyonlar var ki; faaliyet hudutları itibarıyla az olmasına rağmen 15 üye konmuştur. Meselâ Millî Savunma Komisyonu için 13 üyedir de, öbürleri 15 üyedir. Bunun izahı güç. Bayındırlık, Ulaştırma ve İmar - İskân Komisyonu 15 üye. Doğru. Dışişleri, Basın - Yayın ve Turizm Komisyonu 15 üyedir. Bana kalırsa bunların adedi çok. Bunların adedi 11 olabilir; çünkü öbür taraftaki artırma-yı temin etmek bakımından.

Bir de kanunî ibare olarak «Plân Komisyonuna» temas ediliyor. Plân Komisyonu aynı zamanda Bütçe Komisyonudur. Bu itibarla tüzüğümüze «Plân ve Bütçe Komisyonu» ibaresinin konulmasını, yani Bütçe Komisyonu aynı zamanda Plân Komisyonu olduğuna göre. Plân Karma Komisyonu seçeceğimiz 15 arkadaşımızın iltihakıyla 50 kişiden terekkübeder. Binaenaleyh, kanunî adı olan Plân ve Bütçe Komisyonu demek, tüzüğümüz bakımından daha iyi olur. Plân Komisyonu ayrı, Bütçe Komisyonu ayrı imiş gibi anlaşılmaya müsaid olan bir durumu da bu suretle önlemiş oluruz. Ve tamamen kanunî şekle de müsaid olur. Bu hususlarda sayın komisyon da izahat verirlerse daha iyi olur kanaatindeyim. Kendilerini de dinledikten sonra, belki ben kendi noktayı nazarıma değiştiririm. Yahut da komisyon fikirlerini değiştirirler. Belki bu hususta bir takrir arz ederim.

SİRRI ATALAY (Kars) — Son fıkra lüzumsuzdur. Buradan çıkarılması lâzımgelir. Komisyon iştirak ederse son fıkra çıkarılsın.

BAŞKAN — Başka söz isteyen? Buyurun Sayın Artukmaç.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Muhterem arkadaşlar, komisyonların görevlerinin iki yıl olması hakkındaki hüküm üzerinde malûmat arz etmek istiyorum. Bendeniz bu müddetin, şimdiye kadar olduğu gibi, yine bir sene olarak kabul edilmesinin uygun bulunacağı kanaatindeyim. Çünkü komisyonlara seçilmiş olan arkadaşlarımızın kendilerine daha uygun bulacakları komisyonlarda vazife alma arzularına imkân vermek için, her sene seçimlerin yapılması ve komisyonlarda da buna göre yine değişiklikler yapılmak suretiyle daha iyi çalışma imkânlarının verilmesi lâzımgelir. Bu bakımdan 2 yıl olan müddetin 1 yıl olarak değiştirilmesi lâzımdır zannediyorum.

İkincisi, burada komisyonlar üç paragrafa ayrılmış. 1 neisinde görevleri bütün kamu faaliyetleriyle ilgili komisyonlar. 2 neisinde Cumhuriyet Senatosu faaliyetleriyle ilgili komisyonlar. 3 neüsü de, belli kamu faaliyetleriyle ilgili komisyonlar. Kamu faaliyetlerinin heyeti umumiyesini, bütün veya belli diye ayırmaya lüzum olmaksızın «Kamu faaliyetleriyle ilgili komisyonlar» deyip bütün fıkraları bir arada saymak ve ikinci olarak da Cumhuriyet Senatosu faaliyeti ile ilgili komisyonlar diye iki kısımda mütalâa etmek yerinde olur zannındayım. Bu hususu takdirlerinize arz ediyorum, hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın arkadaşlarım, bir nokta üzerinde arkadaşımı tenvir etmek isterim. Sayın Artukmaç arkadaşımızın elindeki tüzük metninde, birçok arkadaşlarımızda da olduğu gibi 22 neî madde değişmemiş şekildedir. Sayın Artukmaç'ın bahis buyurduğu bir senelik komisyon süresi, geçen sene kabul ettiğiniz o maddeye ait tadil ile iki sene olarak değiştirilmiştir. Yani mevcudolan tüzüğün o maddesi genel kurula da kabul edilmiştir. Bu sebeple, Senato üye adedinin eski tüzüğün zikrettiği 30 komisyonun teşkiline kâfi gelmeyeceği için, bâzı komisyonların birleştirilmesini icabettirmiş ve bu suretle adedler üzerinde de bir tasarrufa gitmek gerekmiştir. Binaenaleyh, şimdi müstakil arkadaşlarımız ve parti grupları büyük emeklerle komisyonlara âza vermek durumunda kalmıştır. O itibarla iki sene bu mülâhazalarla konmuştur, mesele budur. Yeni İktisat

çıkacaktır diye kitaplara işlenmemiştir. Bu ciheti malûmaten arz ediyorum, yani genel kurulun kabul ettiği bir esastır.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — O halde teklifimden sarfınazar ediyorum.

BAŞKAN — Ağırnaşlı arkadaşımızın bir soruları vardı, aded azalabilir mi, diye. Komisyonun mütalâası?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Var, efendim.

BAŞKAN — Sayın Sarıgöllü söz istedi, müsaadenizle evvelâ ona söz vereyim, buyurun efendim.

OSMAN SAİM SARIGÖLLÜ (Aydın) — Muhterem Başkan, Muhterem Cumhuriyet Senatosu üyeleri, komisyonlar mevzuunda nazarı dikkatimi celbeden bir husus vardır. 13 ncü maddenin (A) fıkrasının 3 ncü bendinde, Plân Komisyonu namı altında bir husus derpiş edilmiş bulunmaktadır. Her ne kadar uzun vâdeli plânın himayesi hakkındaki kanun, Anayasanın 92 ve 94 ncü maddeleri kanun prosedürünü sarahatle tâyin etmesine rağmen, 92 ncü maddedeki prosedür terk edilmiş ve 94 ncü madde sarahatle bütçeye hasredilen hususun dışında, uzun vâdeli plânın korunması hakkındaki Kanun ve onun tâyin ettiği prosedür geçirilmek suretiyle maalesef kanaatimce Anayasaya aykırı bir tutum mevcudolmaktadır. Bunun hakkında bâzı parti gruplarında Anayasaya aykırılığı sebebiyle de iptal dâvası cihetine gidilecektir. Binaenaleyh, münazaunfih bir halde bulunan bu Plân Komisyonunun Anayasa bakımından, evvelâ Anayasa ve Adalet Komisyonundan geçirilmek suretiyle bir mütalâa alınması, ondan sonra ek olarak konmuş 81 - 82 ncü maddelerdeki aynı mevzuata ait hususların da bu yolda geçirilmek suretiyle, Anayasaya aykırı olduğu iddia edilen bir kanunun aynı zamanda İktüzüğümüzde yer almaması bakımından bu hususun gerek Yüksek Heyet ve gerekse Başkanlık Divanınca nazara alınarak Anayasa ve Adalet Komisyonuna sevkinde bir zaruret olduğunu arz ve beyan ederim. Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Atalay.

SİRRI ATALAY (Kars) — Sözü edilen maddelerin İktüzükte yer almasını ben teklif etmişim. Bu sebeple teklifimin müdafaasını yapmak istiyorum.

Sayın Sarıgöllü der ki, 77 sayılı Kanun, Anayasanın 92 ncü maddesi sistemi yerine, 94 ncü maddesi prosedürünü getirdiği için Anayasaya mugayirdir. Bu kürsüde aynı görüşü ben de müdafa etmişim. 77 sayılı Kanun, yani uzun vâdeli plânın bütünlüğünün korunması ve yürürlüğe girmesine ait Kanunu ne yapacak Plân Komisyonu? İster 92 ncü maddeyle gelsin. İster 94 ncü maddeyle gelsin. Plân kabul edilmiş mi? Anayasayla kabul edilmiştir. Ama plânın görüşülmesi 92 ncü maddeye mi, yoksa 94 ncü maddeye göre mi olacaktır? Benim görüşüme göre, 92 ncü maddeyle olması lâzım, burada kendileriyle beraberiz. Ama, ister 92 ncü maddeyle olsun, ister 94 ncü maddeyle olsun, mademki, bir Anayasa müessesesidir, bir komisyona gitmesi lâzımdır. Lâkin bu komisyona Millet Meclisinden önce mi gelecek, sonra mı gele-

cek? Bahis mevzuu olan bu değildir. Bu sebeple böyle bir komisyon kurulacaktır. Ama işleyiş tarzı bakımından, eğer 92 ye göre Anayasa kabul ederse veyahut değiştirirse ona göre muamele yapılır. Ama böyle bir komisyonun kurulmasında zaruret vardır. Çünkü, Anayasa müessesesine göre Plân Komisyonu yalnız mezkûr maddelere göre değil, hangi şekilde olursa olsun ona göre vazife görür. Bu sebeple maddede yer alması zarureti vardır. Bizim müdafaasını yaptığımız 92 ncü madde prosedürüne uygun işleyiş tarzı kabul edilse de, 94 ncü madde prosedürü kabul edilse, Plân Komisyonunun işleyiş tarzı bakımından hiçbir mahzur yoktur.

Ve bunun burada yer alması lâzımdır. İkisinin işleyiş tarzına mesnet teşkil etmesi bakımından bulunmasında hiçbir mahzur yoktur. Bilâkis bulunmaması aleyhimize olur. Şayet 77 sayılı Kanun değişse, başka bir şekil alsa, rahatlıkla İktüzük değişebilir. Veyahut kanun yeni bir şekil vereceği için ona göre muamele yapılır. Meselâ, Dilekçe Komisyonu vardır; Türkiye'de oturan vatandaşların teşriî organlara başvurusuna ait bir kanun. O da aynı şekildedir, yani bu kanun değişebilir. Karma Komisyona başka bir mahiyet verilebilir ve ona göre de muamele yapılır. Eğer ilerde burada bir değişiklik olabilirse, buna göre kanun tâyin eder, kanuna göre muamele yapılır. Anayasaya mugayir bir ciheti ve fazla bir tarafı yoktur.

Arkadaşınla noktai nazar bakımından bera-

beriz ama, bunun da bir mahzuru olmadığı kanaatindeyim. Arz ederim.

BAŞKAN — Buyurun, Sayın Sarıgöllü.

OSMAN SAİM SARIGÖLLÜ (Aydın) —

Muhterem Başkan, Cumhuriyet Senatosunun muhterem üyeleri; muhterem arkadaşım Sırrı Atalay'la komisyon mevzuunda muhalefetimiz mevcut değil. Ancak, komisyonun teşkili bakımından İktüzük bir hüküm sevk ediyor; diyoruz ki, aynı bütçe müzakerelerinde Anayasanın tâyin ettiği şekilde, yani 94 ncü maddenin işlemesi yolunda bir hüküm sevk ediyoruz. Kanaatimce komisyonun kurulması doğrudur. Bir komisyonun kurulması mümkündür. Hattâ birkaç da komisyon kurulabilir. Anayasa, komisyonları tahdidetmemiştir. Ancak, bize, Millet Meclisine nazaran Karma Bütçe Komisyonuna 15 üye gönderin denilip, kendi İktüzüğümüzde Anayasaya prosedür itibariyle muhalif olduğunu prensibolarak kabul ettiğimiz bir maddeyi koyarsak, hem muhalefetini kabul etmiş, hem de İktüzüğümüzde buna yer vermiş oluruz. Bu itibarla, bu hususun bir kere Anayasa ve Adalet Komisyonundan geçirilmek suretiyle işe bir vuzuh vermek, eğer komisyon da buna muhalif ise, o zaman karşımızda bir tatmin mevzuu kalacaktır. Eski meclislerde, Âyan Meclisi ve Meclisi Mebusanın çalışmalarında bu mevzu var imiş. Yalnız, şimdi bir de Anayasa hükmü ile karşılaştığımız için, İktüzüğün Anayasaya muhalif bir hükmü kapsamaması bakımından bu komisyonun kurulması ve filhakika adedlerinin tâyini suretiyle muhalif bir eihetin bulunmaması için itiraz ediyorum.

Bu itibarla, esasta mutabıkız, fakat tatbikat bakımından hükümde âza adedi ile Karma Komisyonun tasrih edilmesine muhalifim. Bu sebeple tekrar söz almış bulunuyorum, özür dilerim.

BAŞKAN — Sayın Sözcü.

İKTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ AMİL

ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, değerli arkadaşlarımla mütalâalarına saygıyla arzı cevabedeceğim.

Komisyonunuz, bu maddeyi hazırlarken Genel Kuruldaki görüşmeler sırasında verilen takrirleri de nazarı dikkate almış ve takrirleri göz önünde tutmak suretiyle yeniden düzenlerken geçen sene kabul buyurmuş olduğunuz ve bu-

gün yürürlükte olan Tüzüğün değişik 22 ncü maddesini esas olarak almış bulunmaktadır.

Bu değişiklik, geçen sene 22 ncü maddede yapılan değişiklik, komisyon sayısının azaltılması, komisyonların üye sayılarının azaltılması ve bilhassa bugünkü eski tüzükte her yıl yapılması mütadolan komisyon seçimlerinin 2 yılda bir yapılması hususlarına taallûk ediyordu. İki yılda yapılması geçen sene Yüksek Senatoca uzun uzadıya görüşülmüş, münakaşa edilmiş ve kabul buyurulmuş bir mesele olduğu için komisyon bunun üzerinde fazla teferruata lüzum görmeden bunu yeni maddeye nakletmiş bulunmaktadır.

Kaldı ki, bu görüşmeler sırasında belirmiş olan ve ekseriyetle tasvibinize mazhar olmuş bulunan tasarı şu idi.

Cumhuriyet Senatosu üyeleri seçimlerinin iki senede bir yenilenmesi esastır. Binaenaleyh, iki senede üyelerin üçte biri yenileneceğine göre yeni gelen üyelerle komisyon seçimlerine ve çalışmalarına katılmalarına imkân vermek için komisyonların her iki yılda bir seçimlerinin yenilemeleri prensibi kabul edilmiştir.

Böyle olunca ve Anayasada da bir değişiklik yapılmadığına göre iki yılı bir yıla indirmek için bir sebep olmamak lâzımgelir. Kaldı ki, bu fikri ileri süren Sadık Artukmacı arkadaşımız da bu husustaki mülâhazalarından vaz geçtiler.

Komisyon sayılarına gelinece : Komisyon sayıları da gene bahsettiğimiz geçen seneki değişik metinden alınmıştır. Ancak bu hususta ileri sürülen bâzı haklı mülâhazalar nazara alınmak suretiyle pek küçük bir değişiklik yapılmıştır ki, o da Sayın Berç Turan arkadaşımızın verdiği bir takrir üzerine iki komisyonun üye sayılarının birbiriyle değiştirilmesinin derpiş edilmiş olmasıdır. Bu sayılarda kıstas olarak aldığımız şey, Cumhuriyet Senatosu üye tamsayısıdır. Üye tamsayısından, 13 üyesi olan Başkanlık Divanı ve Grup Başkanlıklarını çıkardıktan sonra geriye kalan miktarın komisyonlara bölüşülmesi gerekmektedir.

Ayrıca bir de Karma komisyonlar, yani Millet Meclisi ile müştereken teşkil ettiğimiz Karma komisyonlar mevcuttur ki, bu karma komisyonlardan, meselâ Dilekçe Karma Komisyonu gibi o karma komisyonlara üye vermek zarureti karşısında mahdud sayıda üyesi olan veya kalabalık olmayan Cumhuriyet Senatosunun ko-

misyonlarının üye sayısının ister istemez biraz mahdud olması gerekiyordu. Bu itibarla bâzı arkadaşlarımız, şu komisyon mühimdir, şunun sayısı şöyle olsaydı, dediler. Bunun böyle olmasını gönül çok isterdi. Fakat arz ettiğim vaziyet dolayısıyla buna imkân olamadı.

Sayın Ağırnaslı arkadaşım, Hesapları İnceleme Komisyonunun beş kişiye indirilmesini teklif ettiler. Biz, komisyon olarak bu teklife bir itirazda bulunmuyoruz. Arz ettiğim gibi geçen seneki metinde bu miktar dokuz olarak kabul edilmiştir ve yine dokuz olarak maddeye geçmiştir. Bunun beş olması komisyonumuzca söz ve itiraz konusu değildir. Kendileri zaten hesap işlerini bu komisyonda kaç kişinin yapacağını herhalde benden daha iyi takdir ederler. Bu komisyon üyelerinin hazır bulunması ve işlerin yürütülmesinde bir mahzur yoksa, beşe inmesi için itirazımız olmadığını arz ederim.

Sayın Niyazi Ağırnaslı Plân ve Bütçe Komisyonu dediler, Biz de böyle düşünmüştük. Fakat, 77 sayılı Kanunu tetkik ettiğimiz zaman gördük ki, burada bu komisyonun ismi tâyin edilmiş bulunmaktadır. Kanunun 3 nci maddesinin 4 nci fıkrasında «Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosundaki plân komisyonları» denmektedir. Bu Plân Komisyonunun Bütçe Karma Komisyonuna verilen 15 üyeden kurulacağı da kanunun başka bir yerinde ifade edilmektedir. Kanunun hükümleri; bu plân komisyonlarına şu işler verilir demek suretiyle yapacağı işleri tâyin etmiş. O işlere baktığımız zaman görüyoruz ki, o işler bugün Bütçe Komisyonunun görmüş olduğu işlerdir. Plânlı ekonomiye girmiş bütün memleketlerin parlâmentolarında Bütçe Komisyonu ile Plân Komisyonu birleşmiş bulunmakta ve Plân Komisyonu adını almaktadır. Ayrıca Plân ve Bütçe Komisyonu diye bir kelime ifadesinin hem bu kanunun kabul ettiği, adlandırdığı bir komisyon ismini değiştirmek gibi bir sonuç doğurması, hem de zaten Plân Komisyonunun bütün işlerinin Bütçe Komisyonuna verilmiş olduğu için ayrıca Bütçe Komisyonunu koymaya lüzum görmedik. Nitekim Millet Meclisinin İftizük tasarısını da inceledik. Orada da aynı usul ihtiyar edilmiş; orada da Bütçe Komisyonu diye bir komisyon yoktur. Bu suretle hem kanunun bu hükmü yerine gelmiş oluyor hem de iki Tüzük hem ahenk olmuş oluyor.

Sadık Artukmaç arkadaşım, komisyonların gruplara taksimi bakımından bâzı mülâhazalar ileri sürdüler. Fakat takdir buyurursunuz ki, belli kamu faaliyetleriyle ilgili, yani bakanlıklarla ilgili komisyonlar ayrı bir grup teşkil ederler. Bir de umumi kamu faaliyetleriyle ilgili komisyonlar, Anayasa Komisyonu, Plân Komisyonu gibi komisyonlar; onlar da ayrı bir grup teşkil eder. Bu iki grubu birbirine katmakta bir fayda olmadığı düşüncesindeyiz.

Sarıgöllü arkadaşımızın Plân Komisyonunu çıkaralım, hakkındaki mülâhazalarına gelince; Sayın Atalay arkadaşım benim söylemek mevkiinde olduğum sözleri zaten ifade buyurdular. Arz ettiğim gibi, 77 sayılı Kanun, Plân Komisyonunu tesis etmiş vaziyettedir. Bu kanun hakkında Anayasa Mahkemesine gidilir. Anayasa Mahkemesi bunu iptal eder veya etmez. Bu, ayrı bir konudur. Fakat bugün yürürlükte olan bir kanun olduğuna göre, bu kanuna göre hareket etmek zarureti mevcuttur.

Plân Komisyonunu kanun tesis etmiş vaziyettedir. Buna ait yeni tüzük yapılırken gerekli hükümleri sevk etmek zaruretindeydik. Sonra, Anayasamız plân hakkında Devletin, İktisadi Kalkınma Plânının tanzim edileceğinden, Meclislerden geçireceğinden ve bu plâna göre kalkınma gayretlerinin sarf edileceğinden bahsetmekte ve buna ait hükümler vaz'etmiş bulunmaktadır. Bu hükümler karşısında Plân Komisyonunun tamamen kaldırılmasına imkân yoktur. Böyle olunca Plân Komisyonundaki metin daha evvel Millet Meclisinden mi, Plân Komisyonuna gelsin, yoksa evvelâ Cumhuriyet Senatosuna mı sevk edilsin, şeklinde bir düşünce söz konusu olabilir. Ben şahsen 77 sayılı Kanunun arkadaşlarımızın düşünceleri hilâfına Anayasaya aykırı olmadığını kanaatindeyim ve Adalet Komisyonunda da aynı fikri müdafaa ettim. Çünkü, Anayasamız plân hususunda özel hükümler konacağını tasrih etmiştir. Mahaza bu 92 nci maddeden gerekli hükümler sevk edilebilir, demektedir.

77 sayılı Kanunun Anayasaya uygunluğu veya uygun olmadığı şeklindeki mütalâaların yeri burası değildir. Plân Komisyonu bizim tüzüğümüzde yer alsın mı almasın mı hususu bahis konusudur. Çünkü Anayasada plân yapılması emredilmiş ve plânlı kalkınma kabul edilmiştir. Böyle olunca tabiatıyla plânı yapacak

Plân Komisyonuna da zaruret vardır. Plân Komisyonu Millet Meclisi Tüzüğünde de aynı vaziyette derpiş edilmiş ve Plân Komisyonunun nelerle meşgul olacağına dair bir hüküm sevk edilmesi zarureti mevcuttur. Bu itibarla maddenin bu kısmında değişiklik yapılmamasını istirham ederim. Çünkü 77 sayılı Kanun, «Plân Komisyonu», diye adını koymuş ve bu Komisyonun vazifeleri hakkında uzun uzun hükümler vaz'etmiştir. Bu Komisyonun göreceği işlerle ilgili madde geldiği zaman bunları açıklhayaacağım.

Bu suretle arkadaşların itirazlarını cevaplandırmış oluyorum.

Demek ki, Hesapları İnceleme Komisyonunun 5 kişiye indirilmesine bir itirazımız yok.

BAŞKAN — Efendim, bir de Sayın Atalay'ın, (E) fıkrasına lüzum olmadığı hakkında bir soruları vardı.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Devamla) — Efendim, madde, 152 ne maddenin kabulünden evvel Başkanlık Divanına sunulmuştur. Şimdi bu hükme lüzum kalmadığı aşikârdır. Binaenaleyh, (E) fıkrasının çıkarılması fikrine katılıyoruz.

FİKRET TURHANGİL (Aydın) — Efendim; Anayasanın 79, 84, 85, 94, 119, 149 ne maddelerinde daima, «Siyasi parti grupları» terimi vardır. Halbuki maddemizin (D) fıkrasında, «Cumhuriyet Senatosu Parti grupları», denilmektedir. Bu maddenin başına, Anayasamıza uygun bir müessese olarak, «siyasi parti grupları», tâbirini, yani «siyasi», kelimesinin bu metne konması icabetmekte midir, değil midir?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Hiçbir mahzur yoktur.

BAŞKAN — Tasrih ediyorlar, bir mahzur yokmuş.

FİKRET TURHANGİL (Aydın) — Hayır efendim; mahzur şu bakımdan vardır, Anayasamızın bu tâbiri metinde yoktur, ondan.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Devamla) — Siyasi parti grubu müteradif sözlerdir. Parti grubu veya parti demekle zaten siyasi parti, veya parti grubu kastedilmektedir. Her halde gayrisiyasi parti grubu olmaz. Mutlaka siyasi demek zarureti yoktur. Mamafih arzu buyuruyorsanız siyasi kelimesi girsin, efendim.

BAŞKAN — Şimdi Sayın Sarıgöllü arkadaşımız maddedeki (A) fıkrasının (2) numaralı bendindeki (Plân Komisyonu Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçe Karma Komisyonu üyeliğine C. Senatosunca seçilen 15 üyeden kuruludur.) diye tesbit edilen fıkranın... Sayın Sarıgöllü yalnız bu fıkranın mı?

OSMAN SAİM SARIGÖLLÜ (Aydın) — Müsaade ederseniz arz edeyim.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

OSMAN SAİM SARIGÖLLÜ (Aydın) — Muhterem Başkan, muhterem C. Senatosunun sayın üyeleri, 13 neü maddenin (A) fıkrasının (1) le başhyan ve 2 numara tahtında yer alan, «Plân Komisyonu», vardır ki, buna hiçbir suretle itirazımız yoktur. Fakat Plân Komisyonunun karma bir komisyon ve 15 üyeden müteşkil olur» kaydının İctüzükten çıkarılması veya ısrar ediliyorsa bunun Anayasa ve Adalet Komisyonuna sevkı için bir teklifte bulundum. «Komisyon» kelimesi bence kâfidir. Bunun teşkil tarzını burada tesbit etmezsek bir zararı olmaz. Aksi halde, 77 sayılı Kanun, yarın, «Anayasaya aykırıdır.» diye iptal edilirse, İctüzükte aynı yeri yeniden değiştirmek mecburiyetinde kalmış oluruz. Ve bu defa böyle bir müdafaa burada 5 rey gibi bir farkla geçmiştir. Anayasaya muhalefetini derpiş etmiş olmamıza rağmen, bugün İctüzükte buna yer vermemiz kanaatimce hatalıdır. Tetkik eden müesseseleri de belki hataya düşürebilir. Bu itibarla eğer bu kısmın çıkarılmasını kabul ediyorlarsa ne âlâ. Değilse, kanaatimce Anayasaya aykırıdır. Komisyona sevkini istirham ediyorum.

BAŞKAN — Sayın İhsan Hamit Tigril.

İHSAN HAMİT TİGREL (Diyarbakır) — Muhterem arkadaşlar, plân hakkındaki kanun Anayasa mugayir midir, değil midir münakaşasının yeri burası değildir. Bu kanunun Anayasaya mugayir olduğu iddiasında olanlar mevcud olduğu gibi aksini de savunanlar olmuştur ve bu kanun onların reyleriyle çıkmıştır. Bu kanunun icabı neyse onu yapmak zarureti vardır. Anayasaya mugayirdir, yeniden tetkik edilsin gibi bir münakaşa yolunu açmak Heyeti Celilenizin verdiği kararın Anayasaya mugayir olmadığını kabul etmek demektir. Binaenaleyh Saim Sarıgöllü'nün iddiasının yerinde olmadığını arz ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Ağırnaslı.

NIYAZİ AĞIRNASLI (Ankara) — 77 ne maddenin Anayasaya mugayirliği ve saire gibi mütalâalar her iki teşriî organın ekseriyetle iradesine iktiran etmiş bir keyfiyetin âdetâ bugünden meşkûk hale sokulması gibi bir manzara arz edeceği için bu cümlemin çıkarılması hiç düşünülemez kanaatindeyim. Benim de mâruzatım tamamen bu yoldadır, beyefendi ifade ettikleri için tekrar etmiyeceğim. Bu olamaz. Yalnız bizim Plân Komisyonu sıfatıyla gördüğümüz işlerin dışında bir de plânla ilgili olmaksızın, Bütçe Komisyonu sıfatıyla gördüğümüz işler vardır. Plânın ebedilik vasfını düşünmemek mütalâasında, Saim Sarıgöllü arkadaşına hak verdim. Halen plânlı bir yoldan vazgeçemeyiz ama, o zaman da Bütçe Komisyonunun fonksiyonları bertaraf edilmiş, kalkmış değildir. Binaenaleyh, «Bütçe ve Plân Komisyonu» kelimelerinin ayrı ayrı bulunmasında fayda değil hence âdetâ zaruret vardır. Çünkü Bütçe Komisyonunun plânla ilgili olmaksızın bakacağı başka vazifeleri de vardır. Nitekim biz, Karma Komisyonda vakit vakit görüştüğümüz mevzuun plâna uygunluğunu görüşmek üzere, o anda Karma Bütçe Komisyonu olarak değil, Plân Karma Komisyonu olarak mevzuu münakaşa ediyoruz ve Plânlaşma Dairesinin de noktai nazarını alarak bir karara vardıktan sonra bu meseleyi halletmek şeklinde bir teamül tesis etmiş bulunuyoruz. Yani gerek Cumhuriyet Senatosunun ve gerekse Millet Meclisinin bu komisyonları sadece Plân Komisyonudur diye düşünülmüş. Plân ve Bütçe Komisyonu olursa, plânın dışında bütçeye taallûk eden birçok tasarı ve teklifler vardır; masrafla alâkalı olarak bunlar, beş yıllık plânı zedelemeyiz ve beş yıllık plân bunlarla hiç meşgul olmaz. Meselâ Devlet memurlarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanunun tadiline dair bir tasarı, plânla ilgili olmaksızın geçecek birçok kanunlar olabilir ki bunların hepsi Bütçe komisyonlarıyla alâkalıdır. Bu itibarla muhterem Tüzük Komisyonu iltihak buyururlarsa Bütçe ve Plân Komisyonu ibaresini koymamıza kanuni bir engel de olmaz. Plâna taallûk eden kanun sadece plânı derpiş ettiği içindir ki, Plân Komisyonu adını da vermiştir. Bu komisyonların asıl isimleri Bütçe Komisyonudur. Hattâ daha eski is-

mi de Muvazenei Maliye Komisyonu idi. Plâna taallûk eden kanun bu komisyonlara ve bu komisyonların terekkübünden meydana gelen Karma Komisyona plânla ilgili mevzuları da vazife olarak tahmil ettiği için. Plân Komisyonu ve Plân Karma Komisyonu adını ilâveten vermiştir. Bu itibarla birinci vazifesi Bütçe Komisyonu olmaktadır. Bu hususta ısrar buyurmamalarını istirham ederim.

Adedler meselesi üzerinde pek ısrar etmiyoruz. Yalnız ben bu yolda Riyasete bir teklif takdim etmiş bulunuyorum. Bu beş adet kabul buyurulursa Meclis Hesaplarını Tetkik Komisyonu için hakikaten kâfi gelir. Oradan artacak miktarı sağlık ve sosyal yardım hizmetlerine koymak suretiyle, Millî Savunmayı da yine 15 e çıkarmak suretiyle bir formül düşünülebilir. Hakikaten ehemmiyetine binaen Millî Savunma Komisyonunun artırılması daha doğru olur zannediyorum. Teşekkür ederim, hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Saim Sarıgöllü arkadaşımız bu ve plân komisyonu diye başlayan ikinci bendin Anayasa ve Adalet encümenlerine, verdikleri izahat dairesinde iadesini arzu ediyorlar. Bir tavrilleri vardır. Komisyon iltihak etmiyor. Okutuyorum.

C. Senatosu Başkanlık Divanına

Müzakere edilen İçtüzüğün 13 ne maddesinin (A) bendinin 1 ne nolu : Bölümün 2 sayılı kısmı da plân komisyonu başlığı ile başlayan 2 ne kısımda tasrih edilen Karma Komisyonun teşkil tarzı Anayasaya aykırı olduğundan evvelâ Anayasa ve Adalet Komisyonuna havalesini arz ve teklif ederim.

Aydın
Saim Sarıgöllü

BAŞKAN — Bu fıkraya mâruf olarak Anayasa ve Adalet Encümenine verilmesini arkadaşımız teklif ediyorlar. Bu teklifi oyunuza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Bu noktada sayın Ağırnaslı'nın teklifi yazılı değil. Fakat encümenin noktai nazarını sordukları için arz edeceğim. «Plân ve Bütçe Komisyonu» denmesini teklif ediyorlar. Komisyon bu kelimenin konmasına iltihak ediyor mu?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Bir kere daha izah edeyim efendim.

BAŞKAN — İzah buyuruldu efendim, takrir olmadığı için zaten reye koyamayacağım.

Sayın Ağırnaslı arkadaşımız komisyon adetleri hakkında mâruzatta bulundu. Sonra bunu takdire terk etti.

NIYAZİ AĞIRNASLI (Ankara) — Yalnız şimdi, 9 aded daha isabetli olacaktır. Ben bunu bilmeden teklif etmiştim.

BAŞKAN — O halde olduğu gibi kalsın. Maddeyi oyunuzda arz edeceğim. Yalnız şunu arz edeyim: sayın Atalay arkadaşımız, «E fıkrasının çıkarılması lâzımdır, çünkü teşkilât kanunu ile düzenlenecek bir husustur» dediler ve bunun hakkında bir teklif verdiler. Komisyon da bu teklife iltihak etti. Bu fıkranın tayyini oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Bu tayyedilen fıkradan başka bir de sayın Turhangil arkadaşımızın D fıkrasının başına «Siyasi» kelimesini ekliyerek ibarenin «Siyasi parti grupları...» diye başlamasını isteyen teklifleri vardır; buna da encümenin itirazı yoktur. Bu tashihlerle maddeyi oyunuzda arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir. 15 neî madde plân hakkındaki 77 sayılı Kanuna göre tanzim edilmiş ve oradan alınmış maddedir. Okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Komisyonca geri alınan 15 neî maddenin yerine aşağıdaki madde düzenlenmiş ve Genel Kurulun tasvibine arz olunmak üzere sunulmuştur.

Komisyon adına Sözcü

Â. Artus

Plân Komisyonu

Madde 15. — Başkanlık, uzun vâdeli plânla ilgili gördüğü tasarı ve teklifleri en son olarak Plân Komisyonuna havale eder. Kanun tasarı ve teklifleri Hükümetin veya Genel Kurulun lüzum göstermesi halinde de, en son olarak bu komisyona havale olunur.

Plân Komisyonu, bundan başka, kamu harcaması veya gelirlerinde artış veya azalış gerektiren kanun tasarı ve tekliflerini veya sadece belli maddeleri bu niteliği taşıyan tasarı veya tekliflerin söz konusu maddelerini inceler.

Vergi ve resimlerle ilgili kanun tasarı ve teklifleri, Vakıflarla ilgili kanun tasarı ve teklifle-

ri ve malî işlerle ilgili kanun tasarı ve teklifleri de bu komisyonda incelenir.

Bu komisyon ayrıca, Kesinhesap kanun tasarılarını inceler ve Sayıştay tarafından yürürlükteki kanunlar gereğince verilen raporları görüşür ve bu raporlardaki mütalâalar hakkında bir rapor düzenliyerek Genel Kurula sunar. Bu raporlar Genel Kurulda sadece genel görüşme konusu olur.

Plân Komisyonu, diğer komisyonların rapor ve metinlerinde yürürlükteki uzun vâdeli plâna aykırı bulduğu hususları belirtir ve metni uzun vâdeli plâna uygun şekile sokar. Bu takdirde, Genel Kuruldaki görüşmelerde esas, Plân Komisyonunun raporudur.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Buyurunuz, sayın Ağırnaslı.

NIYAZİ AĞIRNASLI (Ankara) — Yüksek huzurunuzu sık sık işgal etmiş olmaktan dolayı özür dilerim. Ancak Tüzük Komisyonunda, Karma Bütçe Komisyonunda olduğumdan uzunboy-lu bulunamadım. Ama bu hususta söyleyeceklerim var. Zihnen sivri gibi görünen hususların tam tatmin edilmesi için arz ediyorum. Fakat bu mevzuda öyle zannediyorum ki; mâruzatım daha isabetli olacaktır.

Bu komisyon ayrıca, Kesinhesap kanunu tasarılarını inceler ve Sayıştay tarafından yürürlükteki kanunlar gereğince verilen raporları görüşür ve raporlardaki mütalâalar hakkında bir rapor düzenliyerek Genel Kurula sunar. Bu raporlar Genel Kurulda sadece genel görüşme konusu olur.»

Bu bir vazife, âdeta bir hesap murakabesi, bir üst hesap murakabesi vazifesidir. Yani, zaten Divanı Muhasebat Türkiye Büyük Millet Meclisi adına veya her iki Meclis adına bu işi yapmaktadır. Bunun Kesinhesap raporlarını inceleme işi, Karma Plân Komisyonu ve Bütçe Komisyonundan ziyade Meclis Hesapları Komisyonunu daha çok ilgilendirir. Eskiden de bu iş böyle idi. Bunu değiştirip bu işi Bütçe Komisyonuna vermek, işi en ağır, en mahmûl komisyonu bu nevi teknik mevzular içinde bocalatmak olur.

Muhterem arkadaşlarım, müsaade buyururlarsa bu işi Meclis Hesapları Tetkik Komisyonuna bağlayalım ve bunu kaldıralım. Çünkü hakikaten hem fonksiyonu itibarıyla bu ko-

misyonu daha uygun düşen bir mesaidir bu. Hem de iş hacmı itibarıyla Karma Bütçe Komisyonu ve Plân Komisyonu yeniden bir yük altına girecek durumda değildir.

İfade edeyim ki, bu iki senelik müddet, birinci senesinde yetişme, ikinci senesinde de hizmet bakımından faydalı oluyor; fakat Karma Plân ve Bütçe Komisyonuna iki seneden fazla tahammül edebilecek, vazifeyi bihakkın sabahdan gece yarılarna kadar yapmak şartıyla, mümkün değildir. Tahammülün üstünde bir mesaiyi icabettiriyor. Ben bu komisyondan gelecek sene affınızı istirham edip başka bir komisyonu istirham edeceğim. Bu itibarla bu derece yüklü olan bir komisyona bu vazifeyi de tahmil buyurmamanızı bilhassa istirham edeceğim. Zaten yakışanı da; Meclis Hesapları İnceleme Komisyonudur.

Ayrıca burada bir kelime hatası var düzeltteğim; «vâdeli plâna uygun şekile» diyor. Bu «şekile» değil «şekle» olacak her halde. Bunu da bu şekilde tashih etmiş oluruz.

BAŞKAN — Buyurun.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Benim arz edeceğim hususu Niyazi Ağırnashı ifade ettiler.

BAŞKAN — Buyurun.

OSMAN SAİM SARIGÖLLÜ (Aydın) — Muhterem Başkan, muhterem Cumhuriyet Senatosu üyeleri, 15 nci maddede hüküm altına alınan Plân Komisyonunun yetki ve vazifeleri maalesef yerinde değildir. Bunun bir kısmını muhterem arkadaşım Ağırnashı görev bakımından izah ettiler. Bunu bir de fonksiyon itibarıyla Meclisin yetkilerine bir müdahale şeklinde kabul etmemek elden gelmez. Çünkü, Karma Bütçe Komisyonu mevcudolduktan, burada bütün vergiler, mükellefiyetler, resimler müzakere edildikten sonra plân Bütçe Komisyonu hızasında bir komisyon halinde İctüzükte bu geniş yetkilerle koyarsak Hükümetin Meclis üzerinde uzun vâdeli plânı Hima-ye Kanunu ile bir hüküm tesis etmek istediği gibi, maalesef bu gibi geniş, bir düşünce ve endişeye kapılmamak elden gelmiyor.

Uzun vâdeli plânın korunması hakkındaki Kanunun bâzı maddelerinde şayet Hükümet iştirak etmezse ancak âdemiitimat oyu ile meseleyi hal gibi hükümler bulunmaktadır. Bi-

naenaleyh Hükümetin istemediği bir mevzuu demek ki, Meclis ancak âdemiitimatla Millet Meclisinde halledecektir. Binaenaleyh biz, Plân Komisyonu namı altında bu kadar geniş ve vâsi salâhiyetlerle Bütçe Encümeninin dışında ikinci bir encümenin ihdasında zaruret ve fayda görmüyoruz. Bu yetki altında, isim ve vazife olarak Plân Komisyonunun bu yetkilerini, arkadaşımızın ileri sürdüğü mahzurlar bakımından, bunun bu yolda tadilini ve komisyona gönderilmesini istirham ediyorum. Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Tigrel, buyurunuz.

İHSAN HAMİD TİGREL (Diyarbakır) — Efendim, Niyazi Ağırnashı arkadaşımın fikirlerine maalesef iştirak edemem. Bizim Bütçe Komisyonu, mâkul olan tahminime göre, zannederim mahmûl değildir. Mahmûl olan Karma Bütçe Komisyonudur. Muayyen bir zaman içerisinde, muayyen şeyleri ve bütçeyi tetkik ederken fazla işi vardır. Bunun haricinde diğer işleri ve bütçe ile ilgili işleri görmeye vakti vardır. Bütçe Komisyonunun. Kaldı ki, kesinhesap raporları tamamen bütçeyi alâkadar ettiği için ve bu kesinhesapların bütçe tatbikatından mütevellit bir neticesi olduğu için, yine Bütçe Komisyonu ki, Plân Komisyonu ismini almıştır, onun tarafından tetkik edilme zarureti vardır ve Büyük Millet Meclisi kurulduğu günden bugüne kadar bu usul tatbik edilmekte ve hiç aksamamaktadır.

Meclis Hesaplarını Tetkik Encümeni, daha doğrusu adı üzerinde, sadece Meclis hesaplarını incelemekle mükellef olduğuna ve pek az âzadan mürekkep bulunduğuna göre, bu işi ona tahmil etmek doğru değil değildir, yine Bütçe Komisyonu ki, Plân Komisyonu ismini almıştır, bütün bu vazifeleri, para işleriyle alâkalı olan bu hususların doğrudan doğruya bütçe komisyonunda görülmesinde isabet ve zaruret vardır ve eski İctüzükte de bu maddeler bu suretle münasırab bulunmaktadır. Bu gelen teklifi yerinde buluyorum, kabulünü istirham ederim.

BAŞKAN — Başka söz isteyen arkadaşımız yok, buyurun Sayın Sözcü.

İCTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ AMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, arkadaşlarımız kesinhesap kanun tasarısının incelenmesi ve Sayıştay raporunun görü-

şülmesine aidolan 4 ncü fıkranın çıkarılmasını arzu ediyorlar. Bu vazifenin Senato Hesapları İnceleme Komisyonuna verilmesini teklif buyurdular. Senato Hesapları İnceleme Komisyonu, isminden de anlaşılacağı üzere Senato hesaplarıyla ilgili bir faaliyeti yapmak üzere kurulmuştur. Plân Komisyonu, kabul buyurduğunuz şekle göre, kanunun emrettiği şekle göre, aynı zamanda Bütçe Komisyonunun vazifesini ifa etmekte olan bir komisyondur. Böyle bir komisyonda evvelâ bütçenin incelenmesini, kesinhesap kanun tasarılarının incelenmesini tabii olarak karşılamak lâzımgelir.

Fakat, Bütçe Encümeninin her yıl 3 aylık bir müddet içerisinde çok kesif bir mesaisi vardır, bu da Aralık - Ocak ve Şubat aylarıdır. Bilhassa Aralık ve Ocak aylarıdır. Bunun dışında komisyonun kesif bir mesaisi olduğu fikrini kabul etmeye imkân olmadığı kanaatindeyim. Çünkü, Karma Bütçe Komisyonu çok nadir olarak toplanmaktadır. Geriye her sene kendi bütçelerini yani Karma Bütçe komisyonlarındaki üyelerin ayrı ayrı toplanıp kendi meclislerine ait bütçe ve plânla ilgili meseleleri tetkik etmeleri kalıyor. Plân esasen 5 senede bir gelir ve ancak 5 senede bir komisyonu kesif çalışmaya mecbur eder. Bunun dışında bazı kanunlarda tereddüdedilir ve acaba yürürlüğü plânın bütünlüğünü bozuyor mu diye bir sual vâridolacak ve o takdirde bu kanun Plân Komisyonuna incelenmek üzere gönderilecektir. Bunun dışında normal olarak bu komisyon Bütçe Komisyonu olarak vazife görecektir. 77 sayılı Kanuna bakınız, şöyle bir hüküm sevk edilmiştir; orada deniyor ki; her meclis plân komisyonları kurulduktan sonra «Her bir yasama Meclisinin İctüzüğü ile verilen diğer görevleri yerine getirirler.» Demek ki, Plân Komisyonu bu 77 sayılı Kanunun verdiği vazifeleri, âdeta kanun koyucusu yeterli olmadığı kanaatinde bu komisyonun daha başka işler görebileceği kanaatinde ve sayıyor sayıyor şu işleri görürler, dedikten sonra «ve her bir yasama meclisinin İctüzüğü ile verilen diğer görevleri yerine getirirler» İşte bu kanunun vermiş olduğu müsaadeden faydalanarak biz de Plân Komisyonuna Bütçe Komisyonu vazifesini görmekle olan komisyona, bu fıkra ile kesinhesap kanun tasarılarının görüşülmesi ve bunlara ait raporun incelenmesi vazifesini vermiş bulunuyoruz. Bu

zaten Türkiye Büyük Millet Meclisi namına Sayıştayca esas itibarıyla bizim namımıza bir mukabesi yapıp, buraya arz edilmektedir. Böyle bir hususla ilgili olarak, kesinhesabın tetkiki pek tabii ki, ihtisas bakımından mütehasşis olan komisyonea yani, Plân Komisyonu tarafından incelenmesi lâzımgelir. Bunu Senato ile ilgili 9 arkadaşımızın sırtına yükleyip de bunları ünsiyetleri olmıyan mevzu içinde çalışmaya mecbur etmek, bence maslahata uygun olmasa gerektir. Arkadaşlar, bu komisyon cidden meşgul bir komisyondur. Buna hiç şüphe yok. Fakat her halde bu görevi yapamıyacak kadar meşgul olduğunu ben şahsen kabul edemiyorum.

Millet Meclisinin bugünlerde görüşülecek İctüzüğünde aynı esaslar kabul edilmiştir. Biz bunu tesbit ettiğimiz zaman daha henüz Millet Meclisinin İctüzüğü çıkmamıştır. Birkaç gün evvel çıkan tüzükte gördük ki, bu vazife Millet Meclisinin Plân Komisyonuna verilmiş bulunmaktadır. Bunun için arkadaşlarımın ısrar buyurmamalarını ve maddeyi aynen kabul etmelerini istirham ediyorum, hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Ağırnaslı.

NİYAZİ AĞIRNASLI (Ankara) — Efendim, yüksek huzurunuzda Bütçe Komisyonunun ve Karma Komisyonun mesaisinin fazlalığı hakkında bir beyanatta bulunacak değilim. Yalnız Muhterem İhsan Hamit Tigröl Beyefendinin ifade buyurdıkları gibi, normal bir mesai olduğunu söylememe de imkân yoktur. Sabahın saat onundan bazan gecenin onuna kadar, arada bir buçuk saatlik yemek tatili vererek ve öylesine kesif bir mesai içinde iki ay müddetle çalışıp, arkasından iki ay dinlenmedikçe tekrar vazifeye başlaması dahi mümkün değildir. Bunları bir tarafa bırakıyorum; Bütçe Komisyonu, normal olarak zaten plân olmaksızın, karma halde bulunmaksızın daima yüklü, daima ağır bir vazife altında olduğu düşünülerek, diğer bölüm ve kısımlardan farklı olarak teşkilâtlandırılmış, ona göre teçhizatlandırılmıştır. Ancak, mesaisi ağırlığından dolayı verilmesin esbabı mucibesinde de değilim, ben. Ağır da olsa Yüksek Senato bir vazife tahmil edince, gayet tabii olarak, komisyon olarak, ona mutavaat eder, bu vazifeyi de elbette görmesi icabederdi. Bence prensibi de yanlış oluyor. Çünkü, Bütçe Komisyonu, Plân Komisyonu ve Karma Komisyon, Devletin icra organlarına gelecek yıllar

için, bir yol, bir hattı hareket çizer. Yani, Devletin idaresine bir istikamet verir. Encümenin kabul ettiği bütçelerle ve plân ile bu istikamet tâyin edilir. Tatbikata taallûk eden bütçeler, burada kanuni şeklini aldıktan sonra, tatbikine taallûk eden şey, yerine harcanmış mı, harcanmamış mı hususu sadece teknik bir iştir ve muhasebecilikle alâkalı, hesap işleriyle alâkalı zevatın meşgul olmasını daha tabii görür. Çünkü ben şahsen Bütçe Karma Komisyonu üyesi olarak muhasebecilikten hiç anlamam. Zaten Bütçe Karma Komisyonu da muhasebecilikten anlamayı hiçbir zaman icabettirmez. Bütçe Komisyonu da, Plân Komisyonu da öyledir. Orada biraz daha perspektif farkı vardır. Arz ettiğim gibi Devletin mustakbel icraatına bir istikamet vermek gibi bir perspektifle meseleleri mütalâa eder. Verdiği bütçe tasarılarıyla veya plânlarla Devlet, tam mahalline sarf etmiş midir, etmemiş midir? Zaten bütçe kanunları, neleri Hükümet değiştirebilir, Mesclâ bölümler içinde maddeden maddeye aktarmayı Vekiller Heyeti yapabilir. Şayet kararnamesi varsa Divanı Muhasebattan da geçer. Yerine sarf edilip edilmediğini, sarfiyat bakiyesinin, masraf bakiyesinin Hazineye irat kaydedilip edilmediği gibi teknik hususların tetkiki ise hiçbir şekilde Bütçe ve Plân Komisyonunun vazifesiyle ilgili değildir. Nitekim eskiden Sayıştay Komisyonu adı altında bir komisyon vardı. İster seniz adına Sayıştay ve Meclis Hesaplarını Tetkik ve İnceleme Komisyonu deyiniz, her halde prensibi bakımından dahi Plân ve Bütçe Komisyonu ile, bu meselenin alâkası Meclis Hesaplarını İnceleme Komisyonu ile olan alâkasından on defa daha azdır. İhsan Hamit Tigrel arkadaşımızın noktai nazarına bu noktadan iştirak edemiyorum. Vasifesinin mahmûl olduğu hususunu takdirlerinize arz ederek, mütalâanın kabul buyurulmasını istirham edeceğim. Nitekim, bu istikamette olmak üzere Sadık Artukmaç arkadaşımız da bir takrir vermişlerdir. Bu takrir de kabul buyurmanızı istirham ederim.

BAŞKAN — Sayın Sarigöllü, söz mü istediniz?

OSMAN SAİM SARIGÖLLÜ (Aydın) — Evet efendim.

BAŞKAN — Buyurunuz.

OSMAN SAİM SARIGÖLLÜ (Aydın) — Muhterem Başkan, muhterem Cumhuriyet Senatosu üyeleri;

Efendim, bu 15 nci madde üzerinde çok titizlikle durmak iktiza eder, kanaatindeyim. Tekraren arz ediyorum ki, Plân Komisyonuna tevdi edilmek istenilen yetkiler, Meclis üzerinde. Hükümetin plânın diktasını tesis eder. Bâzı maddeler ve kanunlar görüşülürken, üzerinde günün şartlarına göre belki hoşgörülük mümkündür. Fakat ileride hangi maddenin, hangi komisyonların hangi zihniyet ve çerceve içinde hareket edeceğini tâyin ve tesbit etmek çok güçtür. Binaenaleyh, mezkûr Plânı koruma Kanununda tâyin ve tesbit edilen maddeler bizim İktüzüğümüzde dahi bâzı mecburiyet ve bâzı kayıtlar vaz'etmiştir. Biz aynı kayıtları 15 nci maddede tesbit ve tasrih edersek, binaenaleyh burada Meclisin fonksiyonunu, Senatonun ve eğer aynı maddeleri kabul etmiş ise Millet Meclisi de kendi fonksiyonlarını kısıtlamış olur. Çünkü İktüzükte yer alan 15 nci maddeye göre, teklif edilip de bu komisyona gitmiyecek hemen hemen hiçbir husus kalmıyor. Nasılsa çıkmış olan ve belki de yarın iptal edilecek olan bir kanunun ışığ altında kendi İktüzüğümüzü düzenlemenin kanaatimece hatalı olduğu neticesine vardım. Ve hiçbir mecburiyet de yoktur. Biz kendi İktüzüğümüzü, maddemizi kendi anlayış ve Meclisin çalışması şartlarına uygun olarak maddeyi hüküm altına alarak sevk edelim. Sayın Ağırnaslı arkadaşımızın dediği gibi, hesabı katilerin v.s. gibi hususların Plân Komisyonu ile hiçbir alâkası yoktur. Bununla şu yapılmak isteniyor ki; plân, bir novi bütçenin de üstünde ve her şeyin neticesi bir nevi plâna bağlanmaktadır. Plânı hazırlayıp getiren müessese, netice itibarıyla Meclislerin üstünde dahi bir hüküm tesis etmek ve Meclisi kendi hükmü iradesi altında bulundurmak gayesini istihdaf etmektedir. Bunu daha evvelce de söyledik. Tekrar arz ediyorum, 15 nci maddedeki hükümler dağıtılmalı, diğer encümenlere ve yalnız plânla ilgili hükümler burada yer almalıdır. Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Bozcalı.

ÖMER LÜTFİ BOZCALI (İzmir) — Muhterem Başkan, muhterem arkadaşlarım. 15 nci

maddenin gayet yerinde tedvin edildiğini arz ettikten sonra, 13 ve 15 nci maddelerle alâkalı bulduğum komisyonların teşkiline dair hususların Anayasa hükümleri dairesinde tedvin edilmediğini gördüğüm için, 15 nci maddeden sonra bir madde veyahut da 15 nci maddeye bir fıkra eklemek suretiyle bunun hallini arz ediyorum. O da şudur: Dilekçe Karma Komisyonunun teşkiline dair olan ve Yüksek Meclisince kabul edilip bâzı, noktalar üzerinde her iki Meclis arasında ihtilâfa düşülüp, bilâhara Karma Komisyonca bu ihtilâf da halledilen husus ki, Karma Komisyon teşkilinde, Mecliste mevcut siyasi parti gruplarının ve siyasi parti üyesi olmayanların sayıları oranlarına göre dikkate alınır, bu esasa göre her Meclisten hangi siyasi parti gruplarınınca ne kadar aday gösterileceği önceden her Meclis Başkanlığınca tesbit olunur, yolunda hükümler vaz'edilmişti. Yapılmasını arzuladığımız ve üzerinde titizlikle durduğumuz tüzüğün bu noksanlarının giderilmesi iktiza eder. Komisyonların teşkilinde yarın birçok ihtilâflara düşmek ihtimali vardır. Siyasi parti gruplarının ve siyasi parti grubu teşkil etmiyen arkadaşlarımızın adedlerini nazarı dikkate almak suretiyle bir maddenin tedvin edilmesi iktiza etmektedir. Bendeniz 16 ncı veyahut Komisyon Sözcüsü arkadaşımız bilmem nereyi münasip görürler, ya 16 ncı maddeye veya 15 nci maddenin sonuna aynen şu ilâvenin yapılmasını arz ve teklif edeceğim.

«Komisyonlar, Mecliste mevcut siyasi parti gruplarının ve siyasi parti grubu üyesi olmayanların sayıları oranına göre dikkate alınır. Bu esasa göre Mecliste mevcut siyasi parti gruplarınınca ne kadar aday gösterileceği önceden Başkanlık Divanınca tesbit olunur.» şeklinde bir ilâvenin yapılmasına zaruret vardır. Hattâ Komisyon eğer tensip buyururlarsa Dilekçe Komisyonunun 1 nci maddesinde bu cihet iyi bir şekilde belirtilmiştir. Bu maddeyi aynen bir madde halinde kabul veyahut da 15 nci maddeye eklemenin muvafık olacağı kanaatindeyim. Bu teklifimin kabulünü arz ve istirham ederim.

BAŞKAN — Sayın Bozcalı sizin teklifinizin 15 nci madde ile alâkası yoktur. 13 ncü madde de komisyonlara aittir. Şimdi, komisyon söz istiyor ise, komisyona söz vereceğim.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ AMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim mümkün ise; teklifler okunduktan sonra konuşayım.

BAŞKAN — Evvelâ Sayın Artukmaç'ın takririni okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

15 nci maddenin 4 ncü fıkrası, C. Senatosu Hesaplarını İnceleme Komisyonunu ilgilendiren görevleri iktiva etmektedir. Bu sebeple mezkûr fıkranın madde metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Yozgat

Sadık Artukmaç

BAŞKAN — 4 ncü fıkranın çıkarılmasını teklif ediyorlar.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ AMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Kabul etmiyoruz.

BAŞKAN — Komisyon kabul etmiyor. Takriri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Şimdi Sayın Bozcalı arkadaşımızın takririni var. Sayın Bozcalı 16 ncı madde olarak mı teklif ediyorsunuz?

ÖMER LÜTFİ BOZCALI (İzmir) — Bendeniz 16 ncı madde olarak yazmıştım, ama Komisyon bilmiyorum, hangisini münisap görecektir?

BAŞKAN — Komisyon iltihak etmiyor. Şimdi tasrih buyurunuz. Bu müstakil madde ise, sırası gelince oya sunalım. 15 nci maddeye ilâve ise şimdi oya koyalım.

ÖMER LÜTFİ BOZCALI (İzmir) — 14 ncü maddeyle alâkası vardır. O zaman, okunsun.

BAŞKAN — O halde maddeyi oyunuza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi sayın arkadaşlar, 3 ncü bölümün disiplin cezalarına ait maddelerine geliyoruz. Malûmunuz olduğu gibi bu üçüncü bölümde 5 madde tetkik ve kabul edilmiş idi. 4 madde de Komisyona iade edilmişti. Bunlardan 139 ncü madde hakkında Sayın Celil Cevherioğlu, Tarık Remzi Baltan ve Akif Eyidoğan arkadaşlarımız, Muhittin Kılıç, Esat Çağa, Hüseyin Kalpaklıoğlu, Ömer Lütfi Bozcalı, selâmi Üren, Suat Seren'in iki takriri, Hidayet Aydın, Mehmet İlkuçan ve gene Ömer Lütfi Bozcalı

arkadaşımızın, Akif Eyidoğan, Hüseyin Kalpaklıoğlu arkadaşlarımız takdir vermişler ve şimdi bu takrirlerin ışığı altında Komisyon yeni maddeyi huzuruza getirmiş bulunuyor. Bu izahatla maddeyi okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Komisyonca geri alınan yeni 139 ncü madde aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir. Genel Kurulun tasvibine sunulmasını rica ederim.

Komisyon adına Sözeü

A. Artus

C. Senatosundan geçici olarak çıkarılmak cezası

Madde 139. — C. Senatosundan geçici olarak çıkarılmak cezasını gerektiren haller şunlardır:

1. İki kere takbih cezasına uğradığı halde bunu gerektiren hallerden vazgeçmemek,
2. Aynı birleşimde üç defa takbih cezasına uğramak

3. Büyük Millet Meclisini, C. Senatosunu ve Millet Meclisini tahkir etmek,

4. C. Senatosu Başkanını, Millet Meclisi Başkanını, Başbakanı, Bakanları tahkir etmek,

5. Toplantı salonunda yahut C. Senatosu veya Millet Meclisi binası içinde re'sen takibi gereken bir suç işlemek.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Sayın Tigrel.

İHSAN HAMİT TİGREL (Diyarbakır) — Muhterem arkadaşlarım, mâruzatım maddenin 3 ve 4 ncü fıkralarına aidolacaktır.

Eski metinde teklif edilen ve encümence kabul edilen maddenin üçüncü fıkrası şöyle idi : «Cumhuriyet Senatosunu, Millet Meclisini, Cumhurbaşkanını, Cumhuriyet Senatosu Başkanını, Millet Meclisi Başkanını, Hükümeti, Başbakanı tahkir veya tehdit etmek..»

Şimdi gelen metinde ise, «C. Senatosu Başkanını, Millet Meclisi Başkanını, Başbakanı, Bakanları tahkir etmek.» diyor. Burada Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisini tahkir etmek dendikten sonra, sanki üçüncü bir organ daha varmış gibi, Büyük Millet Meclisi terimini buraya ilâve etmekte ben isabet göremiyorum. Esasen Senato Başkanlık Divanı ile Millet Meclisi Başkanlık Divanı arasında öteden beri bir nokta-i nazar ihtilâfı vardır.

Anayasanın hükmüne göre, Parlâmento

mukabili olan Türkiye Büyük Millet Meclisi iki organdan ibaret telâkki edilmektedir, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu. Bunun haricinde bir organ mevcut değildir. Bir terim mevcuttur, Parlâmento terimi. Biz ona tarihî bir değeri vardır diye Parlâmento yerine Büyük Millet Meclisi demişiz. Mevudolmayan bir organı, bir hayali, bir vehimi koymakta bir mâna görmüyorum. Ve bu tâbiri ifade etmek yani Büyük Millet Meclisi tâbiri-ni buraya ikame edersek kendi dâvamızı yani iki organdan mürekkebolan, ondan başka organ yoktur dâvasını biraz zayıflatmış oluruz. Acaba neden encümen bunu ilâve etmiştir? Bu bir.

4 ncü maddede, Cumhuriyet Senatosu Başkanını, Millet Meclisi Başkanını, Başbakanı, Bakanları tahkir etmek kaydı var. Eski metinde Cumhurbaşkanını da var idi. Bu çıkarılmış. Bu bir. İkincisi : Bütün bu arkadaşlar vazifelerinin ifası sırasında tahkir edilmiş olmaları lâzım. Yoksa, bunun haricinde hususi sebeplerle bir hâdise olmuş mevzuubahsolamaz. Vazifenin ifası sırasında ise Başkan kadar, Başkanvekillerinin de aynı vaziyette bulunduklarını derpiş etmek lâzımgelir. Bunu şahsi bir mesele olarak söylemiyorum. Bugün varım, yarın başka bir arkadaş seçilir. Ama Başkanlık vazifesini ifa eden arkadaş Başkan olmaz da Başkanvekili olabilir. Esasen sözeü, ona da şümülü olduğunu, o zaman ifade buyurmuştu. Bu itibarla, tabii vazifenin ifası sırasında, «Başkanvekili» kelimesinin de ilâvesi lâzımgelir kanaatindeyim. Bilmem sayın sözeü bu hususta ne düşünür?

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Muhterem arkadaşlarım; İhsan Hamit Beyefendi ifade ettiler. Bendeniz de aynı şeyi arz edeceğim. Büyük Millet Meclisi teriminin buradan mutlaka kaldırılması lâzımdır. Zaten mevcud olan bir düşünceyi kendi kendimize eğer bu Tüzüğümüze koyarsak teyid etmiş oluruz. Bizim, Cumhuriyet Senatosu olarak ortaya koyduğumuz şey, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu vardır, üçüncü bir Meclis yoktur. Binaenaleyh Büyük Millet Meclisi teriminin buradan kaldırılması lâzımdır. Maddeye zühlen konduğuna da kaanîm.

Yine Sayın Tigrel'in işaret ettikleri gibi, Cumhurbaşkanını da bu ibarenin içerisinden çık-

mıştır. Bunda da bir zühul vardır. Sayın sözcü de bunun yanlışlıkla çıkarıldığını ifade etmiş oluyor.

Mâruzatım bundan ibarettir.

BAŞKAN — Akif Eyidoğan.

AKİF EYİDOĞAN (Zonguldak) — Muhterem arkadaşlar, Parlâmento haddizatında bir çetin müessesedir. Yani bizim burada vazifemiz icrayı murakabe etmektir. Bütün Âzayı Kırâmın edebi kelâma riayet edecekleri gayet müsellemeldir, bunda kimsenin bir diyeceği yoktur. Fakat öyle olur ki, münakaşa sırasında aciz isnad olunabilir; iktidara aciz isnad olunabilir ve bu derece tahkir yolunda da tefsir olunabilir ve burada konuşan arkadaş da geçici surette ihraca kadar varabilir. O bakımdan bu kürsüde kendilerini müdafaa edecek hakarete mahmul olsa dahi ona cevap verecek durumda olanları bu maddeden çıkarmak lâzımdır. Yani bilhassa Başbakanı ve bakanları bu maddeden çıkarmak lâzımdır. Başbakan ve bakanları tenkid ederken kullanılan kelimeler, hakarete mahmul oldu, diye geçici ihracı gerektirecek olursa burada genel görüşmelerin selâmetle cereyanını temin etmek mümkün olmaz. Müsaade buyurun, burada, kendini müdafaa edebilecek durumda olanları metinden çıkaralım. Ama, Reisi cumhura söylemiş; o ihracı gerektirir. Burada bulunmayan ve cevap veremeyecek olan Millet Meclisi Başkanına atmış, tutmuş; o da ihracı gerektirir.

Burada cevap verebilecek zevatın fıkradan çıkarılmasına dair bir önerge takdim ediyorum. Fakat bu kadar mühim bir maddenin görüşüleceği bir ekseriyetin de bulunmadığı kanaatindeyim. Yani 139 ncu maddeyi görüşecek bir ekseriyeti göremiyorum.

Müzakereyi tatil edersek daha münasip olur, kanaati viedaniyesindeyim.

BAŞKAN — Sayın Turhangil.

(Beş üye ayağa kalkarak ekseriyetin olmadığını ifade ettiler.)

BAŞKAN — Kürsüde hatip var, sözünü bitirsin.

FİKRET TURHANGİL (Aydın) — Efendim; 85 nci maddeyi tetkik edersek, birinci fık-

rasında Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Meclisler demek suretiyle her üç Meclisin maddeten var, ismen var, lâfzan var nasıl varsa var. Anayasanın 85 nci maddesinde sarahatle Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Meclisler, İçtüzüklerini yapar, dediğine göre, bizim müşterek İçtüzükte yer alması gereken ve arkadaşlarımızın temas buyurdıkları «Büyük Millet Meclisi» değil, bu «büyük» ün önüne de Sayın Komisyonun bir «Türkiye» kelimesi koyması zarureti var. Türkiye Büyük Millet Meclisidir. Büyük Millet Meclisi değil, Türkiye Büyük Millet Meclisi olması lâzımgelir. Onun için İçtüzükte yer alması, yani Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü tedvin edilirse o toplantıda her hangi bir muvakkat çıkarma veya takbih cezasını gerektiren hususun o İçtüzükte yer alması gerekir. Bu bakımdan bunun çıkarılması taraftarıyım. Eğer oylama yapıldığı takdirde Büyük Millet Meclisi olarak değil, Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak tedvininde zaruret olduğu kanaatindeyim.

Bendeniz ayağa kalkan arkadaşlarımın durumunu ve Başkanlık Divanının da bu hususu ikaz etmesi hasebiyle sözlerimi kısa keseceğim.

Hepinizi hürmetle selâmlarım.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, ekseriyetin olmadığı gözüküyor. Yalnız, Başkan olarak, bir noktayı teessürle arz etmeye mecburum.

Bu tüzük, bir senedir üzerinde çalıştığımız ve iki aydır da gündemimizde bulunan bir iştir. Dışarda oturup, müzakerelere gönülden katılmıyan arkadaşlara Başkan olarak teessürlerimi ifade etmek isterim.

Eğer, Teşkilât Kanunumuzun çıkmasını ve Cumhuriyet Senatosunun hassasiyetle müdafaa ettiği haklarının ve vecibelerinin teessüs etmesini arzu buyuruyorlarsa, arkadaşların, Tüzük müzakerelerine katılmalarını ve hassasiyet göstermelerini, ben, tarihi bir borcum olarak, üzüntü ile hatırlatıyorum.

Ekseriyet olmadığı için, 24 . 1 . 1963 Perşembe günü saat 15 te toplanılmak üzere Birleşime son veriyorum.

Kapanma saati : 17,55